

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 84

Eesti, videosild

Teisipäev, 19. jaanuar 2021

Algus 14.05, lõpp 17.04

Juhataja: Erki Savisaar (esimees)

Protokollija: Kristel Kits (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Annely Akkermann (Yoko Alender asendusliige), Peeter Ernits, Igor Kravtšenko, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Heiki Kranich ja Mart Võrklaev

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise algataja esindajad Artur Talvik, Rainer Kuuba ja Kristjan Moora, Eesti Erametsaliidu juhatuse esimees Ando Eelmaa ja tegevjuht Andres Talijärv, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse liidu tegevjuht Hendrik Välja, Eestimaa Looduse Fondi juhatuse esimees Tarmo Tüür, Tartu Ülikooli Ökoloogia ja maateaduste instituudi loodusressursside õppetooli säästliku metsanduse teadur Raul Rosenthal, Eesti Maaülikooli Metsandus- ja maaehitusinstituudi metsakorralduse ja metsatööstuse professor (õppetooli juht) Ahto Kangur ja teadur Allar Padari (1. päevakorrapunkt), Keskkonnaministeerium asekancler Marku Lamp ja metsaosakonna nõunik Priit Põllumäe (1.,2. päevakorrapunkt); Linnade ja Valdade Liidu keskkonnanõunik Reigo Lehtla ja nõunik Kalle Toomet, Häädemeeste vallavanem Karel Tõlp, Kose vallavanem Merle Pussak, abivallavanem Jaanus Saadve, valla arhitekt Enelin Alter, Lääne-Harju Vallavalitsuse abivallavanem Erki Ruben, Riigimetsa Majandamise Keskuse peametsaülem Andres Sepp, Lääne-Harjumaa metskonna metsaülem Jürgen Kusmin, Ida-Harjumaa metsaülem Andrus Kevvai ja Pärnumaa metskonna metsaülem Heiki Ärm, kirja autorite esindajad Lembit Maamets, Mart Herman ja Enno Kuldkepp (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivse metsapöördumise avalik arutelu
2. Metsandusalaste kirjade arutelu
3. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivse metsapöördumise avalik arutelu

Algataja esindaja **Artur Talvik** ütles sissejuhatareks, et kollektiivsele pöördumisele on alla kirjutanud 2260 inimest ja selle on algatanud grupp kodanikke. **Rainer Kuuba** lisas, et nende arvates raied senises mahus ei saa jätkuda, samuti peab vähenema lageraiete pindala. 2018. aastal raiuti lagedaks 34,3 tuhat hektarit (ha) metsa, 10 aasta pärast on sellises mahus jätkates raiutud 343 tuhat ha metsa jne. Väljaspool kaitsealasid on sellist metsamaad, kus puud peal kasvaks, ainult 1,7 miljonit ha. Kui raiuda igal aastal 34,3 tuhat ha lagedaks, siis poole sajandiga on kõik

raitud. Samuti peab lageraiete aega valima, näiteks suvised lageraied hävitavad uue metsapõlvkonna kasvutingimusi.

Eesti Erametsaliidu esindaja **Ando Eelmaa** sõnul ei ole asjakohane anda metsanduse valdkond ainult looduskaitsete otsustada, valdkonna otsused peavad jääma valdkonna spetsialistidele. Ta ei ole nõus, et senine metsamajandamine on jätkusuutmatu, sest sellealane seadusandlus on olemas ning oleme jätkusuutliku metsamajanduse kursil. Eesti metsamajandamise oskused ja loodushoid on hetkel palju parem kui varem. **Andres Talijärv** lisas, et uue metsanduse arengukava (MAK) käigus on vaja üldised suunised paika panna. Küpse metsa maha raiumisel kasvab mets uuesti ja varsti on jälle olemas küps mets.

EMPLi esindaja **Hendrik Välja** ütles, et pöördumine on sisutühi, häirivad on arvamused ja hinnangud, mida esitatakse faktide pähe. Raiemahtude arvutamisel ei elata plaanimajanduses, vaid turumajanduses. Tegemist on väga olulise sektoriga, eriti maapiirkondades ning sektori roll kasvab tulevikus. Oluline on vaadata suuremat pilti kui üksikud raielangid ja nende mõju.

Eestimaa Looduse Fondi esindaja **Tarmo Tüür** ütles, et pöördumine on üks paljudest sarnastest. Tema sõnul läheb metsa elustikul hetkel halvasti. Arengukavaga loodetud leppimine on luhtunud. Keskkonna ja kliimakriisi oludes tuleb õppida uut moodi majandama. 1/3 raiemahu vähendamisel on vaja sotsiaalmajanduslikku analüüsi. Üle poole raiitud puidust põletatakse ning see ei ole jätkusuutlik. On vaja teada, kuhu erinevad metsanduse stsenaariumid meid viivad, millised on mõjud majandusele ja elurikkusele jne. Ta nõustus pöördumises välja toodud väitega, et kaasarääkijate ringi ja õigusi tuleks laiendada. Ettepanek on analüüsida olukorda, kuidas saada raiemahtusid 1/3 vähendades sotsiaalmajanduslikku mõju vähendada ja tulu jätta samale tasemele praegusega.

Tartu Ülikooli esindaja **Raul Rosenvald** ütles, et on pöördumises toodud põhimõtetega nõus. Metsamajandus ei ole hetkel jätkusuutlik, raiume tulevaste põlvkondade arvelt. See on ka metsatööstusele endale kahjulik, sest edaspidi on vähem metsa alles. Puitu tuleks kasutada parimal võimalikul viisil. Metsa elustiku kohta arvas ta, et kui metsamehed ütlevad, et metsaseadusega on paika pandud, et elustikku ei kahjustata, see nii ei ole. Metsaseaduses on metsamajandus hästi kirjeldatud, aga kaitse ei ole tagatud. Kui mets on 1,3 m kõrguseks kasvanud, võib teha juba uue raie kõrvale, järgnev raiesmik aga suurendab mõju metsa liikide mitmekesisusele. Raie intensiivsus on lüüdnud nii suureks, et metsa maastik on muutunud ning liigid, kes vajavad vanemat metsa, ei saa hakkama. Planeeritakse metsa noorendamist, aga ei planeerita metsa liigirikkuse säilitamist.

Eesti Maaülikooli esindaja **Allari Padari** rääkis metsade tootlikkusest ja raiemahtudest (lisa). Tema sõnul sõltub metsa üldtootlikkus puuliigi vanusest ja boniteedist. Mida järsemini üldtootlikkus kasvab, seda suurem on juurdekasv. Keskmise juurdekasvu saab, kui jagada üldtootlikkus metsa vanusega. Metsade tootlikkus on võrdeline süsiniku sidumisega, tootlikkus ehk süsiniku sidumine puistu vananedes väheneb. Mahuküpsus saabub paremates boniteediklassides varem, kehvemates hiljem. Mahuküpsuse vanus sõltub puuliigist – männikutes ja kuusikutes on ta hilisem, kaasikutes ja haavikutes varasem. Mahuküpsuse vanuses raiudes oleks võimalik võtta kasutusse suurim võimalik kogus puitu ja koos sellega siduda suurim võimalik hulk süsinikku. Eesti metsade kõik puud sisaldavad süsinikku ja puidus olev süsinik on käsitletav süsiniku laona. Vaadelda tuleb lao seisu ehk kogutagavara ja lattu sisse (süsiniku sidumine) ja välja minemist (puidu kõdunemine ja raiumine). Süsiniku lattu (Eesti metsadesse) sisse tulemine sõltub metsade vanuselisest struktuurist (kui on palju 20-60 aastaseid metsi, on süsiniku sidumine suur, kui on palju 0-10 aastaseid ning üle 100 aastaseid metsi, siis süsiniku sidumine on väike). Kokkuvõtteks võib öelda, et selleks, et ära hoida metsamaale süsiniku sidumise vähenemine, on vajalik pidev väheneva tootlikkusega (vananevate) metsade uuendamine (et tagada 20-60 aastaste metsade ajaliselt pidev olemasolu). Kui raieid ei

teostataks, siis saabub aastate pärast tasakaal puude kasvamise ja suremise vahel ehk 0-seis. Majandatavatel metsamaadel ei ole põhjendatud süsiniku sidumisvõime vähendamine. Süsiniku sidumisvõime taastamine on tasakaalu hetkest majandamist alustades pikaajaline protsess. Kui hüpoteetilise raiete mitte teostamise asemel kasutada väikeseid raiemahtusid (kaks korda väiksem senisest), siis muutuvad metsad järjest vanemaks, juurdekasv väheneb ning inimkond saab kasutada vähem puitu. Kui ei saa kasutada puitu, siis kasutatakse muid materjale – sageli oluliselt suurema süsiniku jalajäljega (näiteks fossiilseid). Järjepideva metsade majandamise ja uuendamise tagatakse puidu varustus ja hoitakse ära juurdekasvu (süsiniku sidumisvõime) vähenemine.

KEMi esindaja **Marku Lamp** rääkis, et pöördujatele on eelmine keskkonnaminister ka juba vastanud. Tema sõnul tuleb püüelda raiemahtude ühtlase mahu poole. Vääriselupaikade ja säiliku puude säilitamisel on tähtis looduskaitse- ja metsaseaduse vahel kompromissi leidmine. Kaitsekordasid kaitsealadel uuendatakse pidevalt, kaitsealasid on plaanis juurde teha, lisaks on tehtud ka ümber tsoonimist. Kui on vaja säilitada loodusrikkust, siis tehakse seda läbi häiringute vähendamise. Hinnangute järgi läheb kahel elupaigal kümnest hästi. Puidu väärindamine on ka väga tähtis, teadus- ja arendustegevused on töös, et leida puidu parema väärindamise võimalusi. MAKi koostamise käigus võetakse esitatud kollektiivse pöördumise ettepanekud lauale.

Rainer Kuuba ütles, et 20-60 a puistud on väga liigivaesed vanematega võrreldes. Noorte metsade majandamise puhul on puidu juurdekasv suur, kuid samuti on suur looduslik väljalangemine, suur on puidujäätmete osakaal (30-40%), vanemate metsade puhul on jäätmeid vähem (alla 20%), samas vanem materjal on kallim kui noorem. Praeguste raiemahtude säilitamine ei ole võimalik, vägisi endist taset ei tohiks hoida, tuleks teadlikult vähendada raiemahte, et tõsta metsade elurikkust.

Jevgeni Ossinovi ütles, et ei nõustu arvamusega, et metsaga seonduvaid küsimusi peaks lahendama spetsialistid ehk metsamehed, erinevaid spetsialiste tuleks kaasata. Ühiskonna ees on metsanduses mitmeid valikuid, milles tuleb kokku leppida, oleneb millist tulemust tahetakse saada. Inimtegevuse mõju elurikkusele on olemas, mida rohkem inimtegevust, seda vähem elurikkust. Kliimamuutuste leevendamiseks tuleb raieid vähendada, metsade raiumine ei aita kuidagi kaasa kliimasoojenemise pidurdumisele. Metsanduse diskussioonis on tähtis vaadata, kuhu puit läheb, puidu väärindamine on õigustatud, aga pelletite tootmine ja põletamine suurendavad CO₂. J. Ossinovski küsis metsade vanuselise sidumise kohta, et kas on kindel, et väga vanad metsad ei seo süsinikku, kuna on leitud, et 200-250 aastane mets seob ka süsinikku. Teiseks küsis ta elurikkuse ja metsade uuendamise kohta, kas liigirikkam mets on kahjurite osas vastupidavam. **Ahto Kangur** vastas, et süsiniku sidumine on kõige intensiivsem 20-60 a vanustes metsades, vanemates metsades CO₂ sidumine langeb ja mingist vanusest alates häiringute mõjul muutub mets CO₂ emiteerivaks ning hiljem saabub CO₂ sidumise ja emiteerimise vahel tasakaal. Metsade majandamisel tuleb süsiniku sidumise võimekust hoida, majandatavate metsade süsiniku sidumise võime maksimeerimiseks tuleb metsa majandada ja õigeaegselt uuendada.

Ando Eelmaa ütles, et metsatöösturid toetuvad oma tegevustes teadlaste töödele (nt A. Anger-Kraavi või V.Uri). Hirm, et mets otsa saab, on selgelt üle paisutatud, metsanduse valdkonna inimesed seda hirmu ei jaga. Nähakse vaeva, et metsad kasvaksid tulevikus paremini ja kiiremini ning kasvataksid kvaliteetset puitu. Palju on kaitsemetsi, kus majandamist ei toimu, majandusmetsades on eesmärk puidu tootmine. SMI uuringu tulemused näitavad, et metsade liigirikkus on pidevalt kasvav. Vanade metsade elurikkus on kindlalt kaitstud kaitsealadel. Metsades on erinevad elurikkused, mida on vaja hoida, neid hoitakse metsamajandamise käigus. Metsasektoril on hoopis teised mured, kuidas tagada metsade kliimamuutustele vastupidavus jne.

Raul Rosenvald ütles, et metsa majandamine mõistlikus mahus on hea. Ühiskonnas on valesti aru saadud säästliku metsanduse põhimõtetest - üks aluspõhimõte on, et kasutatakse erinevaid raieviise nii, et elustik ei saaks kahjustatud. Eestis on lageraie kõige domineerivam, vähe tehakse turbe- ja valikraiet. Üldine suundumus on, et kuidas tagada, et metsad oleks kliimamuutustele vastupidavad. Teadlased on öelnud, et ühesugused majandamisviisid suurtel pindadel on ohtlikud ja need ei toimi. Harvendus- ja lageraied ei ole jätkusuutlikud. Elustik tõesti kohastub häiringutega, kui lageraieid teha mõistlikus mahus. Valik- ja turberaied peaks olema lageraie asemel, siis oleksid metsad vastupidavamad kliimamuutustele.

Tarmo Tüür ütles, et 200 aastases metsas ei ole süsiniku sidumise kohta uuringuid, sest neid metsi eriti enam pole. Riigimetsas vanu metsasid enam polegi, kaitse alla on võetud ka noorendikke ja lageraielange. Loodusmetsa, millel on mitmeid kriteeriume, on Eestis alles ainult 2%, see on aasta aastalt vähenenud. Üks ministeeriumi argument on, et kehtiv arengukava ei näe ette sellise metsa allesjätmist ja loodusmetsa mõiste vajab ülevaatamist ja muutmist.

Jevgeni Ossinovski ütles, et kliima soojenemise kontekstis on vaja metsas süsinikku siduda. 1/3 võrra on vaja raieid vähendada ja tuleks otsida võimalusi, kuidas raieid kokku hoida. Puidu põletamine on väga rumal viis puiduressurssi kasutada.

Rainer Kuuba ütles, et tegelikkuses me ei tea, missugune on muutunud turusituatsioonist tulenev kasumiküpsus. Samuti ütles ta, et kliimamuutused juba mõjutavad metsaomanikke. Näiteks kooreüraski tõrjumiseks on mõistlik pingutada, et luua rähnidele soodsad elutingimused, samuti lõpetada puujuurte lõhkumine. Raieküps mets tuleks jätta maha raiumata veel 10-20 aastat peale raieküpsuse saavutamist, see aitab kaasa elurikkuse kasvule.

Ahto Kangur kommenteeris R. Kuuba poolt tõstatatud kasumiküpsuse arvestamisega seonduvat. Tema arvates kasumiküpsuse praegune arvestamise meetoodika ei käsitle süsinikuga kauplemist, kliimapoliitika meetmete väljatöötamisel on oluline viia kasumiküpsuse arvestus seadusloomele vastavaks. See, kas küpsusvanus süsiniku kauplemise arvestamisel liigub ühele või teistele poole, vajab veel uurimist. Osaliselt teadlased tegelevad vastavate uurimustega, kuid on selge, et süsiniku bilansi arvestuse meetoodika on vajalik lisada sellesse arvestuskäiku, mis omakorda eeldab kehtivate regulatsioonide muutmist. Teenimatult on tahaplaanile jäänud teema, kuidas inimesed saavad kaasa rääkida. Pöördumises viidati asjaolule, et inimesed tunnevad muret metsa olukorra üle ja tunnevad kaotusvalu metsa kadumise korral. Tegemist on metsakorraldusliku (kaasava metsakorralduse) temaga, mille järgi on igal huvitatud osapoolel Eestis võimalik oma huvi üles näidata. Eestis on metsanduslik info digitaalselt kättesaadav kõigile huvitatud osapooletele. Enda huvist teavitamine on eelkõige huvitatud osapoolte ülesanne. Metsamajanduslikud tegevused kavandatakse ajas ette, võttes aluseks omaniku eesmärgid ja erinevatel viisidel sõnastatud avalik huvi (erinevad kitsendused, huvitatud osapoolte soovid). Oluline on info olemasolu metsaomanikule ja metsakorraldajale. Riiklikul tasemel on võimalik piisava poliitilise huvi korral oluliselt lihtsustada sellise info kogumist ja vahetamist olemasolevate andmebaaside juurde (metsaregistri täiendamine, mis võimaldab huviavalduste esitamist, käsitlemist). Oluline on kõik tegevused fikseerida ja selle alusel edasi toimetada.

Marku Lamp ütles, et mets ei saa käituda kliima soojendajana. Valikud on, kas lühiajaliste või pikaajaliste eesmärkide täitmine. Pikaajaline vaade on oluliselt tõhusam, süsiniku heidet peaks stabiilsena hoidma. Loodusmetsa mõistete osas on ebaselgust terves Euroopas ning Euroopa Komisjon on võtnud juba initsiatiivi, et mõisteid ühtlustada, et asjadest saadaks ühtmoodi aru. Vanad metsad, mis elurikkust säilitavad, on üles leitud ja neid on väärtustatud.

Erki Savisaar ütles, et metsandus on väga oluline teema, kus ristuvad väga erinevad huvid ja tuleb leida laiapõhine lahendus.

Artur Talvik ütles, et pöördumise põhjus komisjonile on selles, et oleks vaja leida teistsuguseid lahendusi. Tuleb leida edasiliikumise tee ning keskkonnakomisjonil on selles suur osakaal. Petitsiooni valguses on tähtis, et lageraied rahvusparkides tuleks ära keelata, kaitse-eeskirju on muudetud nii, et lageraied on lubatud. Teine oluline küsimus on selles, et on vaja ühiskondlikke kokkuleppeid, arengukava näol kokkulepete saavutamine ebaõnnestus ning nüüd on vaja otsida uusi lahendusi.

Otsustati:

1.1. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Annely Akkermann, Peeter Ernits, Igor Kravtšenko, Jevgeni Ossinovski, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar).

2. Metsandusalaste kirjade arutelu

2.1 Häädemeeste, Kose ja Lääne-Harju vallas toimuvad metsaraied ja RMK poolsest kohaliku kogukonna kaasamisest raiete tegemisel asustusüksute lähedal asuvates metsades Erki Savisaar ütles sissejuhatuses, et kõigi esitatud kirjade puhul on põhiliseks probleemiks asjaolu, et kogukonda ei ole piisavalt kaasatud.

Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindaja **Reigo Lehtla** ütles, et enne raie teostamist tuleb kaasata ja konsulteerida kohalike omavalitsustega (KOV). Metsa raiumine mõjutab kohalike inimeste keskkonda aastakümneteks ning arvestada tuleb KOVide üldplaneeringutega kui ka kohalike arvamusega.

Häädemeeste vallavanem **Karel Tõlp** rääkis, et Häädemeestes toimuv sai alguse sellest, et seoses valdade ühinemisega 2017. aastal, jäi valla volikogul kehtestamata üldplaneering. Uus volikogu küll kehtestas selle, kuid Keskkonnaameti poolt tehtud kaartidele ei kantud planeeringut. Probleemile oleks jälile saanud siis, kui RMK kutsus kokku koosolekud rahvaga kohtumiseks. Antud olukorras avastati probleem 2021. aasta esimestel päevadel ning Keskkonnaamet tühistas samal ajal ka load. Probleemiks on ka see, et RMK maine on saanud kannatada. Ta sõnas, et näiteks naabritel ei tohiks olla õigust öelda, mis teine naaber võib oma maatulundusmaal teha või mida ei tohi. See on suur ohu koht, mida tuleks kindlasti vältida. Ta ütles, et lähtuda tuleb valla üldplaneeringust (kus on ära toodud valikraie) ning oluline on teha koostööd RMK-ga.

Kose valla esindaja **Enelin Alter** ütles, et koostatavas üldplaneeringus on ette nähtud tiheasustusosalal ja nendega piirnevatel aladel sellised alad, kuhu on seatud tingimus, et tehakse täpsem metsa majandamise kava koostöös Kose vallavalituse ja kogukonnaga. Hetkel on üldplaneering esitatud heakskiitmiseks Rahandusministeeriumile, kuid veel ei ole selles osas tagasisidet saadud. Kogukond sooviks, et vald kirjutaks üldplaneeringusse lageraie keelu. Tema sõnul püüab Kose vallavalitsus alati kogukonda kaasata, näiteks kui RMK on saatnud kaasamiskoosoleku teate, siis see on pandud valla koguleheküljele. Kahjuks pole alati nendel koosolekutel inimeste osavõtt olnud suur. Kose vallavalitsusel on RMKga hea koostöö.

Lääne-Harju valla esindaja **Erki Ruuben** ütles, et RMKga on olnud koostöö konstruktiivne. Tema sõnul on kaasamiskoosolekud piirkonniti väga erinevad. Hajaasustuspiirkonnas keskendutakse sellele, milliseid teid võiks RMK rajada ning korras hoida. Näiteks Padisel on tehtud koostöös RMKga terviserada, seal keskenduti raielankide laiusele, saadi kokkuleppele ja raietööd teostati ilusti. Ohtu metsa koosolekule tuli RMK väga tagasihoidlike plaanidega, et metsa uuendada lageraiete näol. Esimene kaasamiskoosolek lõppes nii, et kogukond soovis raiet edasi lükata aasta aega. Kogukonna eestvedamisel viidi seal läbi looduslikud taimeuuringud ja seal leiti kaitse all olevaid taimi. Uuringust lähtuvalt tegi RMK muudatusi oma raieplaanides, kuid kogukonna eesmärk on seal igasugune raie metsas välistada ning see on viinud konfliktini. Tema sõnul on metsas tehtav raie vajalik ja tavapärase tegevus, kuid kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alade puhul on avalik huvi oluliselt suurem.

Andres Sepp sõnas, et kaasamisega ei ole nii halvad lood nagu võib jääda mulje. Tema sõnul on kogukondi kaasatud, nendega arutatud ja enamustes Eesti piirkondades on jõutud ka lahendusteni. Kokkuleppeid on saavutatud 149 piirkonnas ning läbirääkimised on pooleli Häädemeeste, Ohtu ja Kose kaasustega ning lähiajal on ees ootamas läbirääkimised Suurupi ja Valgeranna elanikega, kus kohalikud kogukonnad on otsustanud, et metsa majandamine tuleks nendes kohtades lõpetada. A. Sepp ütles, et RMK peaks võimalusel arvestama kohalike kogukondade ettepanekuid ning seda ka tehakse. Ta ütles, et ettepanekuid saab arvestada siis, kui see võimaldab kasvatada uut metsa või metsa majandada. Tema sõnul ei toimi enam töökorraldus, kus inimesed kutsuti metsa, näidati konkreetseid lanke, arutati ja näidati tulemusi. Tänastes konfliktides ei ole inimestel enam huvi metsa minna ning konflikti hoitakse üleval muul moel. RMK on mõelnud, et ehk peaks välja töötama protseduuri, kus kogukonnad saaksid tutvuda RMK kavadega pikema aja jooksul ja esitada ettepanekuid. Üldplaneeringu protsessis oleks oluline, et esitatud ettepanekud oleksid selgelt ja kirjalikult formuleeritud. Kohtusse minek ilmselt jätkub, sest kõiki ettepanekuid ei ole võimalik arvestada. Tema sõnul on nende kolme juhtumi puhul kõikidele ettepanekutele vastatud.

Marku Lamp sõnas, et 2017. aastal jõustus seaduse säte, mis ütles, et asustusüksuse lähedal asuva metsa majandamisel peaksid kohalik kogukond olema kaasatud planeerimisprotsessi. Tema sõnul tehti ka enne seda kaasamiskoosolekuid, kuid huvi oli tagasihoidlik ja RMK oli keeruline astuda inimestega suhtlusesse. Praegusel hetkel domineerib avalik pahameel, kuid palju suuremas matus on RMK sõlminud kokkuleppeid kohalikega. Ohtu kaasuse puhul tõi ta välja, et kui metsa majandamine maatulundusmaal ära lõpetada, siis tuleks omavalitsusel see ka üldplaneeringuga lahendada. Kui on soov, et üldse tuleks lõpetada metsa majandamise tegevus, siis see peaks olema fikseeritud üldplaneeringutes. Samuti ütles ta, et planeeringud on koostatud ebaühtlaselt. Metsaseaduses §23 sätestab, et maaomanikuga on kokkuleppe kohustus, kuid see ei tähenda ilmingimata hüvitamist, kui maaomanik on teistel tingimustel nõus.

Erki Savisaar küsis, kuidas leiab RMK kaasatavaid kogukondi. **Andres Sepp** vastas, et RMK proovib kasutada kõiki võimalusi kogukonna teavitamiseks (valla kodulehekülg, kohalik ajaleht, RMK kodulehekülg, kirjad kinnistute omanikele, sotsiaalmeedia, külaseltsid jne). RMK on väga avatud, kui on küsimusi, siis on olemas 18 metsaülemat üle Eesti, kellele võib helistada või kirjutada.

Erki Savisaar uuris valdade esindajatelt, kas nende huvi on nendes metsades majandamisega jätkamine. **Karel Tõlp** vastas, et Häädemeeste valla seisukoht on see, et metsade majandamine jätkuks. Tema sõnul on kohalikel inimestel hirm RMK ees. Kui inimesed tahavad, et olemasolev männimets säiliks, metsa vanus on hetkel umbes 120 aastat, siis on vaja lahendusi, et 50-100 aasta pärast oleks ka olemas männimets. **Merle Pussak** sõnas, et inimesed kardavad lageraieid, kuid teatud kujul tuleb metsa majandada ja ei ole võimalik, et mets ennast ise korrastaks (paljudes metsades on erinevaid kahjustusi). Kokku tuleb leppida, millised metsad on olulised KOVile ja inimestele puhkamiseks. **Erki Ruben** sõnas, et lageraie tähendab inimese jaoks, et mets kaob igaveseks ära. Valla huvi on see, et metsad asustusüksuste lähedal säiliks, kuid metsa säilimiseks peab seal olema metsa massiivides nii noort, keskealist kui ka raieküpsset puud.

Siim Pohlak uuris, kas RMK tuli vastu Kose kogukonna esitatud ettepanekutele. **Andres Sepp** vastas, et esitatud ettepanekutele on vastatud. Tema arvates ei tohiks keskenduda liialt sõna „lageraie“ tähendusse, vaid tuleks hoopis mõelda, missugune peaks raieala jääma pärast raietöid. **Siim Pohlak** uuris, et kas RMK ei oleks võinud nõustuda kogukonna ettepanekuga, et oodatakse ära üldplaneering. **Andres Sepp** rääkis, et alates 2019. aasta maist on tehtud muudatusi raiekavades, raiutavate alade suurustes ja paigutuses. Tema arvates ei lähe ettepanek, oodata ära üldplaneering, kokku planeerimisseaduses sätestatud põhimõttega. Planeerimisseadus ütleb, et KOV peab ruumilise planeerimise juures märkima ära tähtsamad metsad. **Siim Pohlak** ütles, et

tema arvates oleks planeeringu ära ootamine üks variant kogukonnale vastu tulemiseks. **Andres Sepp** vastas, et enne kogukonnaga kokkuleppe saavutamist või üldplaneeringu kehtestamist ei alustata raietöid. Ta ütles, et ilmselt on kogukond raieööde vastu ka pärast üldplaneeringute kehtestamist.

Annely Akkermann ütles, et on kursis Häädemeeste vallas toimuvaga. Tema sõnul on kogukond protesti tõstnud, sest on toimunud eksitus, üldplaneeringuga on nendele aladele planeeritud valikraie, millest sai eksituse tõttu aegjärgne raie. **Andres Sepp** vastas, et valikraiega lõigatakse metsast välja mingi osa puid, kuid valikraie tingimuseks on see, et seal peavad olema sama puuliigi nooremad puud. Aegjärgse raiega on mingist metsa osast välja lõigatud üksikud puud. Ta ütles, et sisuliselt on tehtud sama nagu valikraie puhul, ainult raietehnoloogilise vahega, sest valikraie jaoks peaks metsas olema ka nooremaid puid. Põhimõttelist vahet ei ole nendel raieliikidel. **Karel Tõlp** ütles, et inimesed ei olnud teadlikud sellest üldplaneeringu punktist, et valikraied on lubatud ehk tegelikult see vastuseis ei tulnud sellest, et nad tahtsid valikraiet vaid sellest, et nad olid igasuguse raiumise vastu. Tema sõnul on RMK teinud Häädemeestel kvaliteetset tööd. **Annely Akkermann** sõnul ei ole Häädemeeste kogukond põhimõtteliselt metsade majandamise vastu. Tema sõnul ei ole valikraie ja aegjärgne raie siiski kattuvad mõisted. Kohalik kogukond ei ole rahul, et tehtud on aegjärgne raie ja maha on võetud 40% puudest. Nende teadmine oli kuni jaanuarini, et hiljem võetakse ka teine pool puudest maha ja sellega ei olnud nad nõus. Ta on aru saanud, et valikraie teel metsade majandamise vastu ei ole kohalikel midagi.

Kalle Toomet ütles, et koostöö KOVide ja RMK vahel on olnud positiivne. Kavad, mida RMK teeb KAH-aladele, on pikaajalised ja nende plaanide kohaselt on KOV-ide planeerimisprotsessides võimalik need alad üle vaadata ja kujundada oma seisukoht. Planeerimise juures tuleb tähelepanu pöörata ka elukeskkonna loomisele ja selle peavad kokku leppima RMK ja KOV. Lisaks tuleb kaasata ka kogukonda, kuid põhirõhk peaks olema RMK ja KOVide koostööl. Tema sõnul on demokraatlikus protsessis kõigil võimalik avaldada oma arvamust, kuid lahendused tuleb leida vastavalt olukorrale. Ta ütles, et KOVid teevad meeleldi koostööd RMKga. **Andres Sepp** rääkis, et RMK on üldplaneeringuid tehes saatnud kõikidele KOVidele kirja, kus palutakse KOVide sisendit, millised on nende kogukondade jaoks olulised metsad, mida RMK saaks käsitleda KAH-aladena. Teises etapis selgitatakse KOVidele, miks ei ole vaja üldplaneeringusse panna ühtegi konkreetset raie piirangut, sest iga metsa tuleb käsitleda eraldi. Häädemeeste valikraie näite järgi ei tohi seal teha sanitaarraiet, sest Häädemeeste valla üldplaneeringus on sees selline lause.

Erki Savisaar ütles, et tehtud on palju tööd ning kõigil on soov teha koostööd. Õhku jääb küsimus, kas teavitamise aeg peaks olema pikem, et ka vastaspool saaks pikemalt oma mõtteid koguda ja tegevusplaani koostada. Samuti tuleb mõelda sellele, kuidas peaks jõudma parema visuaalini.

Otsustati:

2.1.1. Koostada vastuskiri (konsensus: Annely Akkermann, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar).

2.2. Vanema põlvkonna metsameeste pöördumise arutelu

Lembit Maamets tutvustas kirjas esitatud vanema põlvkonna metsameeste seisukohta, mille kohaselt tänane Eesti metsandus ei ole jätkusuutlik, sest Eesti metsaressurss on avatud vabale turule, mis on selges vastuolus säästva arenguga.

Erki Savisaar palus, et Andres Sepp kommenteeriks esitatud süüdistust, nagu Eesti metsa majandamine eeskätt RMK-s ei ole jätkusuutlik. **Andres Sepp** ütles, et kõike tulebki arvestada, aga ta ei nõustunud väitega, et RMK teeb põhjendamatult metsade ülerraiet. Sellel väitel ei näe ta

tõendusmaterjali taga olevat. Väidet, mets kui piiratud ressurss, võiks käsitleda, et mets on kõige kiiremini taastuv ressurss. Väide, et riigimetsa ei majandata täna jätkusuutlikult, on A. Sepa arvates süüdistus riikliku institutsiooni, Keskkonnaagentuuri vastu, kes peab pidevat riigimetsa arvestust ja jälgib jätkusuutliku riigimetsa majandamist. Ettepanek lahutada metsamajanduse ja metsatööstuse vastukäivad funktsioonid, tekitas A. Sepale küsimuse, kas riigil on vaja pidada oma vara haldamiseks ja paremaks majandamiseks kahte eraldiseisvat asutust. Ta soovis, et kirja autorite esindaja selgitaks kirjas esitatud selgituste sisu, sealhulgas esitaks väiteid põhistavad faktid.

Marku Lamp sõnas, et nii nagu kirja autorite esindaja ütles, siis KEM on neile vastanud, püüdes mõista, millele süüdistused tuginevad. Kahtlemata on ajas metsanduslik regulatsioon edasi arenenud ja võib olla ei ole see päris selline nagu 10-20 aastat tagasi. Elu ongi paratamatus muutuses, regulatsioon on püütud võimalikult parimatest metsandusealastest teadmistest lähtuvalt ajakohastada. Väide, et justkui meie teadus metsanduses ei oleks piisavalt heal tasemel, ei ole tema arvates õige, sest Eesti Maaülikooli metsandusvaldkond on ka globaalselt üsna heas kirjas. Sellele on hea tugineda ja oma õigussüsteemi vajadusel muuta. Kui on vaja suuremat paradigma muutust, siis see muutus peaks olema selgelt põhjendatud ja neid otsuseid on kindlasti võimalik metsanduse arengukava (MAK) debatis teha ka nii, et kõik sellest üheselt aru saavad.

Erki Savisaar uuris Lembit Maametsalt, millistele argumentidele kirjas toodud väited tuginevad. Milline võiks olla tulevikus see paradigma muutus. **Lembit Maamets** ütles, et 1999. aasta metsaseadusega, kui kaotati arvestuslank erametsades, vabastati 40% Eesti metsadest kohesele raietele ning see ei ole jätkusuutlik. See, et seda raiet ei ole tänaseni toimunud, on olnud ainult turu küsimus. Turg ei ole lihtsalt rohkem vastu võtnud. RMK kohta ütles ta, et vanema põlvkonna metsamehed on seisukohal, et ei ole normaalne kui metsade inventeerimine, majandamise planeerimine, majandamine ja selle eest raha kasseerimine tehakse ühes institutsioonis. Seega huvide konflikt RMK juhtimises on ilmselge. Metsakorralduse objektiivsuse kohta ütles ta, et 1999. aasta metsaseadusega võeti vastu kriteeriumid, kus raiete otsused tulenevad üksikpuistu parameetritest ja enam mitte arvestuslangist. Sellega pandi tohtu surve metsakorraldusele ja tekitati tegelikult kantslikult korruptsiooni oht. Küsimus on selles, et arvestuslank limiteeriks raiumist, millega oleks metsa kasutusele seatud raam, siis sellest, kas üks mets on natuke vanem või noorem, ei mängiks mingit rolli ning sel juhul ei oleks ka vajadust üksikute andmetega mängida. 1999. aastal jäeti arvestuslank RMK-le alles ehk metsaseadus ütleb, et 1000 ha alatest tuleb riigimetsades metsade majandamist planeerida arvestuslangi järgi. Arvestuslangi meetodikat on kuidagi vaikselt muudetud ministri määrusega (2017. aasta veebruaris), kus arvestuslangi parameetritesse viidi sisse puistu diameeter, mis on vastuolus arvestuslangi arvutamise põhimõttega, milleks on metsade raiete jaotumine ajas. Eesti metsateaduses toimuva kohta ütles ta, et vanema põlvkonna metsamehed näevad seal objektiivsuse kadu, sest avaldatud artiklites räägib Eesti Maaülikooli teadlaskond ühte juttu, kuid Tartu Ülikooli teadlased vastupidist. Vanema põlvkonna metsameeste seisukoht on see, et ebaobjektiivsus pärineb Eesti Maaülikoolist.

Erki Savisaar ütles, et RMK roll ei ole ainult metsa majandamine, nende vastutusvaldkond on märksa laiem, alustades regianaalsetest töökohtadest ja lõpetades looduskaitsega. Ta uuris, mis nende arvestuslankidega juhtus või mis ühikutega arvestust peetakse metsas tänapäeval. Ka MAK arutelude juures on aegajalt kerkinud mõte, et äkki saaks riiklikke eesmärke või üldse metsa majandamise eesmärke seada kuidagi väiksemate tükkidega kui üleriiklikud tihumeetrid juurdekasvul või raiel.

Marku Lamp sõnas, et arvestuslangi alusel on erametsi keeruline majandada, sest Eestis on umbes 100 000 erametsaomanikku, kelle metsaomand on killustatud ning pindala ei ületa tihti 2-5 ha. Seetõttu tõepoolest mingil hetkel leiti, et arvestuslangi alusel nende metsade majandamine ei ole otstarbekas ning sellised muudatused ka tehti. Hetkel suuremad riigimetsa

majandajad, kellele on võimalik seada eesmärgiks ühtlasemat kasutust, arvestuslangi alusel endiselt ka majandavad. Arvestuslangi parameetritesse on vanuse kõrvale tõesti lisandunud ka rinnasdiameeter. See annab ka täiendava paindlikkuse, aga ühtlase kasutamise eesmärgi saavutamist RMK-lt kindlasti ära ei võta.

Andres Sepp ütles, et arvestuslangi meetodika RMK jaoks ei ole läbi ajaloo muutunud. Muutunud on metsaseadus, see on Riigikogu tasemel tehtud kokkulepe, et meie metsad on küpsed sellistest parameetritest lähtuvalt.

Lembit Maamets ütles vastuseks Marku Lampile, et erametsades kaotati arvestuslank sellepärast, et meil on 100 000 metsaomanikku. Kui vaadata 100 000 metsaomanikku siis vaid 7,8%-l metsaomanikest on metsa rohkem kui 20 ha, ehk 92 000 metsaomanikku ei tule siin kõne alla, keegi ei soovi 5 ha omanikule arvestuslanki määrata. Küsimus on 2/3 Eesti erametsades, millele tuleks arvestuslank määrata. Neid omanikke on 7,8% kogu omanike üldarvust.

Erki Savisaar ütles, et Eesti seadusandlus on läinud keeruliseks, kuid loodetavasti tuleb MAKi koostamisel häid mõtteid, kuidas seda paremaks teha. Ta ütles, et 2/3 eraldamine tundub äärmiselt keeruline Eesti oludes, sest sellest tulenevalt võivad tekkida teised probleemid. Me loodame, et MAKi koostamine jätkub ning leitakse teaduspõhiselt paremaid lahendusi, kuidas Eesti metsa tulevikus majandada.

Otsustati:

2.2.1. Koostada vastuskiri (konsensus: Annelly Akkermann, Siim Pohlak, Üllar Saaremäe, Erki Savisaar).

3. Info ja muud küsimused

Täiendavat infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Erki Savisaar
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristel Kits
protokollija